

a válečné zrady, ačli nebude pojem hrubé nedbalosti náležitě upraven.

Sluší uznati, že ta okolnost, zda vinník mohl náležitou pozornost snadno zachovati, není při posuzování stupně jeho nedbalosti bez významu. Nemyslím však, že by tato okolnost mohla býti sama rozhodující. Mohou tu býti — a jistě často také budou — i jiné zvláštní okolnosti vyžadující, aby náležitá opatrnost byla zachována, okolnosti, jimž sluší přiznati dokonce větší význam, než jaký má okolnost právě uvedená. Uvádím zejména hodnotu ohroženého právního statku, rozsah poruchy z činu hrozící, byl-li vinník na nebezpečnost svého počínání zvláště upozorněn a p.

Z těchto úvah by vyplývalo as toto pojmové určení hrubé nedbalosti:

Hrubě nedbale jedná vinník, nezachová-li náležitou opatrnost, ačkoli ji mohl snadno zachovati nebo ačkoli toho vyžadovaly zvláštní okolnosti, zejména značné nebezpečí z činu hrozící.

Byla-li by hrubá nedbalost takto formulována, pak by užití tohoto pojmu nebylo ani u těžších deliktů již tak povážlivé. Neboť tu je jasně vyjádřeno, že za zvláštních okolností, zejména hrozí-li z činu značné nebezpečí, žádá zákon od vinníka zachování náležité opatrnosti i tehdy, když zachovati ji mu snadné není.

Novela k československému zákonu o právu autorském z roku 1926.*)

Dr. Josef Pražák.

Zákon 218/1926 Sb. z. a n. o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském) došel částečné novelisace zákonem 120/1936 Sb. z. a n., publikovaným v částce 32., vydané dne 13. května 1936.¹⁾ Účinnost

*) Předneseno v podstatě 7. května 1937 v Právníkové jednotě.

¹⁾ Velmi dobrý komentář k novele vydal Dr. Jan Löwenbach v Kompassu (1937). Cit.: Nov. Z ostatní literatury o novele uvádíme: Löwenbach: Změny v čsl. právu autorském v Soutěž a tvorba, IX, str. 124 a n.; týž v Geistiges Eigentum, II, str. 193 a n.; Dr. Otto Gellner

jeho započala, ježto žádného ustanovení v tom směru nemá, podle § 4 zákona 139/1919 Sb. z. a n. ve spojení s 2. odst. § 3 téhož zákona třicet dnů po uvedeném datu vydání.

Z redakční historie novely uvedli bychom alespoň tolik, že podnětem pro její vznik byly jisté změny a doplňky, jež provedla v r. 1928 římská konference, na níž bylo zastoupeno také Československo,²⁾ na Bernské konvenci. Máme zde na mysli římský text čl. 9 a římskou konferencí připojený čl. 11 bis, z nichž prvý se týká autorskoprávní ochrany článků uveřejněných v novinách a periodických časopisech (sbornících) proti jejich otištění, druhý ustanovuje o autorskoprávní ochraně pokud jde o šíření díla rozhlasem.³⁾ Bez novelisace příslušných ustanovení našeho autorského zákona, co do čl. 9 jde o jeho § 24, co do čl. 11 bis), zejména o § 21, jak dovedil již Hermann-Otavský ve svém článku »Římská revize Bernské úmluvy o ochraně děl literárních a uměleckých« v Soutěž a tvorba I,⁴⁾ byla by bývala po vnitrostátní účinnosti římského textu Bernské konvence nastala nežádoucí rozdílnost mezi ochranou konvenční, pokud přiznává též t. zv. práva zvláštní jako práva minimální (čl. 4 RKB) a ochranou výlučně vymezenou ustanoveními zákona o právu původském z r. 1926.

Proto jevílo se potřebným přizpůsobiti tento zákon v naznačených směrech římskému textu konvence. Původně bylo zamýšleno omeziti se při novelisaci pouze na tyto změny a doplňky. Avšak již vládní návrh novely,⁵⁾ předložený senátu v r. 1935,⁶⁾ navrhuje také jiné, o nichž se ukázalo průběhem přípravných prací, konaných od r. 1931, že by bylo vhodné k nim této příležitosti použiti. Návrh tento stal se pak po projednání v senátě, jímž přijat dne 10. března 1936, a poslanecké sněmovně takřka beze změny zákonem 120/1936 Sb.

V čl. I. přidrží se pořadí paragrafů zákona o právu

v Právu československém, III, str. 195 a n.; týž v Prager Archiv, XVIII, str. 1074 a n.

²⁾ prof. Drem Hermannem-Otavským a tehdejším římským vyslancem Drem Mastným.

³⁾ blíže srovnej na př.: Dr. Willy Hoffmann: Die revidierte Berner Übereinkunft... (Berlín, 1935), Dr. Jan Löwenbach: Nový text bernské konvence v Soutěž a tvorba, I, str. 52 a n.

⁴⁾ zejména na str. 156 a n.

⁵⁾ referentem v ministerstvu spravedlnosti byl ministerský rada Dr. Jan Srb.

⁶⁾ tisk 64, IV. volební období, 2. zasedání.

původském z r. 1926, svůj text jim přičleňuje nebo mezi ně včleňuje, zatím co jeho II. a současně poslední článek obsahuje pouze ustanovení co do provedení zákona.

Novelisace uvedeným zákonem provedená nemění základní struktury našeho práva autorského, zavádí však několik důležitých změn a novot, jimiž budeme se nyní zabývat.

Novela rozšířila předně článkem I č. 1 příkladem výpočet chráněných děl v § 4 č. 6 o »plány na celkovou nebo částečnou úpravu obcí a vůbec větších oblastí, pokud nejde o úkoly povahy výhradně technické«, ke kterému rozšíření došlo na přání vyslovená zástupci Syndikátu výtvarných umělců a Ústavu pro stavbu měst při Masarykově akademii práce.⁷⁾ Plány tyto byly připojeny jen jako příklad děl umění výtvarných v širším slova smyslu. Z toho se podává, že budou způsobitelným předmětem subjektivního práva autorského jen, když spadají pod jejich pojem. Toto ohraničení zdůrazňuje též zákon slovy »pokud nejde o úkoly povahy výhradně technické«. Budou tedy chráněny plány upravovací právem autorským jen, když obsahují tvůrčí koncepci výtvarně uměleckou,⁸⁾ a to jen co do této koncepce, tedy výsledku tvůrčí činnosti umělecké. V literatuře zastává se arci' názor,⁹⁾ že jsou chráněny autorskoprávně co do celého svého obsahu. Rozhodnouti, zdali a pokud podléhá upravovací plán ochraně autorskoprávní, nebude vždy snadné. Jde o řešení otázky skutkové. Závěry tyto bude si činiti soud, při čemž bude se pravidlem opíratí o posudek znalecký, který má pro ně zjišťovati jen premise s hlediska umění.¹⁰⁾ V této souvislosti jest upozorniti, že zákon pojem umění výtvarných nikde nedefinuje, budeme tedy co do pojmu tohoto odkázáni na úvahu obecnou.¹¹⁾ O koncepci výtvarně-uměleckou půjde

⁷⁾ bližší uvádí vládní dův. zpr. str. 6 a Löwenbach, Nov. str. 11 a n.

⁸⁾ nejvyšší soud formuluje co do děl umění stavitelského: tvůrčí myšlenku, dávající najevo osobitost původce, vyjádřenou ustálenou formou, tedy něco nového (Vážný, trestní, 5109).

⁹⁾ Gellner v Právo československé III., str. 198, týž v Prager Archiv XVIII., str. 1074, Löwenbach, Nov. str. 16 a n. vesměs s poukazem na článek: Levy-Ries: »Vom Wesen des Kunstbauwerkes« v Geistiges Eigentum, I., str. 164 a 217.

¹⁰⁾ Vážný, trestní, 5109 (pro dílo umění stavitelského).

¹¹⁾ Hermann-Otavský v článku Autorské právo ve Slovníku veřejného práva I., str. 77, týž v pojednání »O autorskoprávní ochraně

na př. co do řešení otázek umístění jednotlivých budov, jejich druhů, výškových poměrů, sadových a zahradních ploch, pomníků, komunikací, nikoliv však otázek kanalisace, vodovodu a jiných toho druhu. Není ovšem jejím pojmovým znakem¹²⁾ tvarové řešení konkrétních děl umění stavitelského. Nemusíme snad ani zdůrazňovati, že autorskoprávní ochrana upravovacího plánu není závislá na možnosti jeho podřadění pod pojem plánu regulačního, jak jest vymezen předpisy stavebního řádu. Subsumpce plánů upravovacích pod č. 3 § 4 aut. zák. jest vyloučena tím, že nejde o plány sloužící účelům literárním. Z výše uvedeného se podává, že pokud jde o plány upravovací novela z r. 1936 žádné materiální změny nezavedla. Odstranila jen jisté bezdůvodné pochybnosti o zahrnutí výsledků takové tvořivé činnosti uměleckého rázu pod ochranu autorskoprávní.

K důležitým změnám materiálním došlo však novelou, článkem I č. 4, 5 a 6 co do vymezení obsahu subjektivního práva autorského původce díla literárního a tím také povinností právu tomuto odpovídajících.

Rozšíření dostalo se mu předně novým textem § 21, čl. I č. 4 nov., tím, že zahrnut v ně také veřejný přednes děl již vydaných, zatím co před novelou měl původce, na rozdíl od děl hudebních, výlučné oprávnění veřejného přednesu, nikoliv nástroji určenými k mechanickému přednesu, jen co do děl dosud nevydaných, tedy podle zákonné definice § 8 odst. 1 aut. zák. nedaných dosud s vůlí oprávněného do veřejného odbytu. Novelisací zmizelo tedy toto omezení, jež bylo považováno důvodně za nevhodné.¹³⁾ Také s obdobným omezením § 11 něm. LTUG na »nicht erschienene Werke« vyslovován de lege ferenda nesouhlas.¹⁴⁾ Stejně důvodová zpráva k rak. aut. zákonu z r. 1935¹⁵⁾ označuje dřívější s německým shodné omezení (§ 23 odst. 1 č. 417/1920 StGBI.) za bezdůvodné. RKB nepřiznává sice dosud zvláštní právo

děl architektonických« (separát z Právnicka), pro právo říšsko-něm. na př. Osterrieth-Marwitz: Das Kunstschutzgesetz (1929), zejména str. 23 a n.

¹²⁾ Löwenbach, Nov., str. 16.

¹³⁾ Löwenbach, Kom., str. 104.

¹⁴⁾ Kohler: Urheberrecht an Schriftwerken und Verlagsrecht (1907), str. 183; de Boor: Urheberrecht und Verlagsrecht (1917), str. 120 a n.

¹⁵⁾ Lissbauer, Kom., str. 207.

veřejného přednesu, navrhuje se však chystané konferenci bruselské přičleniti nový čl. 11 ter), jenž by právo toto (droit de récitation) zavedl.¹⁶⁾ Některé státy (Německo, Rakousko, Polsko) žádají však již během přípravných prací,¹⁷⁾ aby k programovému textu uvedeného nového článku byl přičleněn druhý řádek, jenž by vyhlašoval unijním státům »limiter« výlučné právo přednesu »pour certaines cas spécifiques«.

V souvislosti s novou textací § 21 co do veřejného přednesu literárních děl byla zavedena článkem I č. 5 novely (nová náplň § 23 č. 7) zákonná licence, důsledkem které nespadá v subjektivní právo autorské »užití v y d a n é h o díla při samostatné přednášce vědecké nebo při veřejném přednesu k účelům školským a výchovným«. Jako účel licence této uvádí vládní důvodová zpráva připustiti n u t n é výjimky z předpisu, že autor literárního díla má výhradné právo je veřejně přednášeti. Za správný považujeme názor Gellnerův,¹⁸⁾ že pod užití díla lze zahrnouti jen jeho citaci, t. j. jeho užití d o s l o v n é. Je-li dán účel školský nebo výchovný, který nutno lišiti od širšího účelu kulturního,¹⁹⁾ příp. užití díla v samostatné přednášce vědecké, bude posouditi podle okolností případu pečlivě uvážených, nikoliv jen podle zevního označení. Při tom v pochybnosti bude odpověděti zajisté záporně, což podává se z výjimečné povahy příslušného předpisu. Z ní podává se také, že nebude možno vztáhnouti tuto zákonnou licenci na šíření díla rozhlasem a jinými technickými prostředky, byť se dalo za účelem školským či výchovným, ani na přednes nástroji určenými k mechanickému přednesu. Bylo by ještě uvést, že v souvislosti s licencí touto nemluví zákon o povinnosti k údaji pramene, nelze však z toho dovoditi, že by povinnost tato nebyla, což podává se zejména z předpisů o nehmotných zájmech autorských.

Dalšího rozšíření dostalo se subjektivnímu právu autorskému původce díla literárního čl. I, č. 4 a 5, totiž novým textem § 21 a zrušením licence § 23 č. 7 tím, že zahrnut v ně také veřejný přednes díla nástroji určenými k mechanic-

¹⁶⁾ Dr. Otto Zimmler: Die bevorstehende Revision des Berner Übereinkommens . . . v Juristische Blätter, roč. 64 (1935), str. 428.

¹⁷⁾ Dta., roč. 49, str. 80.

¹⁸⁾ v Právu československém III., 199.

¹⁹⁾ Löwenbach, Nov., str. 53.

kému přednesu. Jest tudíž původce díla literárního po novele výlučně oprávněn nejenom k přenesení svého díla na tyto nástroje a zařízení, registraci, nýbrž též k veřejnému přednesu jimi, shodně tedy jako tomu bylo již před novelou co do děl hudebních. Veřejným bude přednes nástroji určenými k mechanickému přednesu předně vždy, když okruh posluchačů není individuálně určen, na př. v restauraci, na veřejném prostranství, v obchodní místnosti, ať se vstupné platí či neplatí. V případech ostatních bude veřejnost reprodukce dána potud, pokud netvoří posluchači důsledkem vnitřního vztahu uzavřený okruh osob, který jest navenek určitě ohraničen.²⁰⁾ Bude tedy na př. přednes díla před pozvanými hosty neveřejným jen, pokud mezi nimi a hostitelem jsou bližší rodinné nebo společenské vztahy. Veřejným neučiní však přednes jednotlivá osoba mimo takový uzavřený okruh stojící, pakliže spoluposlouchá reprodukci proti jejímu určení (u dveří, u oken a pod.). Hraničné případy budou arcíť co do zodpovězení otázky po znaku veřejnosti pochybnými. Bylo by ještě uvést, že RKB přiznává dosud zvláštní právo přednesu mechanickými nástroji jen co do děl hudebních (čl. 13).

Důležitého rozšíření dostalo se subjektivnímu právu původce díla literárního novelovým textem § 21 aut. zák. také tím, že zahrnuto v ně rozhlasové rozšíření díla již v y d a n é h o, zatím co před novelou obsahovalo tuto disposici jen pokud šlo o dílo nevydané, tedy obdobné omezení jako co do veřejného přednesu. Podnětem k této změně byl římskou konferencí připojený čl. 11 bis RKB a to jeho odst. 1., ve kterém se stanoví zcela v š e o b e c n ě, že původci děl literárních a uměleckých mají výlučné právo svoliti k »communication de leurs oeuvres au public par la radiodiffusion«. Vůči němu, pokud jde o šíření l i t e r á r n í c h děl rozhlasem byla tedy autorskoprávní ochrana, jak byla vymezena zákonem autorským z r. 1926 podstatně užší. Přizpůsobení její RKB doporučil již r. 1930 ve své resoluci v sekci II. k otázce 2. Třetí sjezd československých právníků v Bratislavě²¹⁾

²⁰⁾ tak také čsl. nejvyšší soud, Vážný, trestní 5528, shodně judikatura říšského soudu německého, Allfeld, Das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Tonkunst, str. 154.

²¹⁾ Všehrd XII., str. 53; shodně ve své práci pro sjezd Dr. Löwenbach, str. 3.

přes odchylný názor referenta prof. Dr. Sommra. Původce má tedy podle znění ponovelového výlučné právo k šíření svého díla literárního vydaného i nevydaného rozhlasem, stejně jako původce díla hudebního, umění výtvarných a fotografického. Pod šíření rozhlasem spadá jen vysílání díla použitím t. zv. Hertzových (radioelektrických) vln, ať se děje odkudkoliv (ze studia, divadla, veřejného prostranství). Původce nemá proti tomu výlučné práva k přijímání svého díla rozhlasem šířeného. Nemůže tedy pouhým příjmem dojíti nikdy ku porušení subjektivního práva autorského. Může býti ovšem v ně zasaženo použitím příjmu díla dispozicí tímto výlučně původci vyhrazenou. Tak na př. novým vysíláním (rebroadcasting), zachycováním (fixováním) rozlašovaného díla nějakým technickým prostředkem (na gramofonovou desku, zvukový pás a pod.), šířením díla jinými technickými prostředky (na př. po drátě nebo amplionem).

Při způsobu vymezení obsahu subjektivního práva autorského původce díla literárního naším zákonem [srovnej pojednání Hermanna Otavského »Právo autorské jakožto moc disponovati dílem« v Soutěž a tvorba I,²²⁾] není snadno rozhodnouti, pokud se právu tomuto dostalo obsahového rozšíření co do děl literárních tím, že výpočet oprávnění původcových v § 21 rozšířen o oprávnění »šířiti dílo jinými technickými prostředky než rozhlasem«. Nikoliv tedy pouze prostředky rozhlasu podobnými, jak bylo navrhováno v programovém textu čl. 11 bis) RKB »par tout autre moyen analogue servant à transmettre les sons ou les images« nebo jak ustanovuje nový zákon rakouský v § 17 »auf eine ähnliche Art«. Také v případech sdělování díla jinými technickými prostředky než rozhlasem, a postupem mechanickým, jest toto výlučným oprávněním původce jen pokud jde o šíření díla, tedy jeho sdělování veřejnosti. Pod šíření jinými technickými prostředky spadá na př. jak jsme uvedli již výše, veřejné sdělování díla po drátě jakož i amplionem, přičemž nezáleží na tom, jde-li o šíření příjmu rozhlasového či ne. Podle toho, co bylo uvedeno, jde tedy v případě veřejných rozhlasových produkcí amplionem o nové, od rozhlasového

²²⁾ str. 1 a n.

příjmem oddělené šíření díla, jež co do dovolenosti s hlediska práva autorského jest posouditi zcela s a m o s t a t n ě, při čemž jest nutno míti na mysli, že spadá do obsahu výlučného dispozičního práva autorského.^{22a)} Od této ochrany autorské jest nutno ostře odlišiti ochranu rozhlasové společnosti před jakýmkoliv obchodním užitím vysílání. V německé literatuře mluví se v tomto případě o das gewerbliche Schutzrecht rozhlasové společnosti, das Recht an der Sendung.²³⁾ V této věci nalezeno u nás provisorní východisko ustanovením ministerstva pošt publikovaným výnosem ze dne 18. února 1933, č. 5842/XI, jímž vázáno jakékoliv šíření rozhlasu k obchodním účelům na s o u h l a s r o z h l a s o v é s p o l e č n o s t i.

Změnu materiální nelze spatřovati v tom, že v příkladném výpočtu výlučných oprávnění původcových nahrazeno rozmnožiti iterativním rozmnožovati.²⁴⁾

V souvislosti s novou úpravou článku 9 RKB, k níž došlo na římské konferenci²⁵⁾ jednak tím, že podmíněčná volnost otisku omezena na články aktuálního významu spadající do diskuse (v bernské konvenci jde tedy o kvalifikaci článku, nikoliv otisku) o otázkách vědeckých, politických nebo náboženských, jednak rozšířena na články v časopisech (recueils périodiques) a co do přetištění na tisk »par la presse« vůbec, byl článkem I č. 6 novely změněn 1. a 2. odst. § 24 autorského zákona, opatřený jí též novým nadpisem »Články a zprávy v novinách a časopisech«, rozšířeným proti přednovelovému o slova »a časopisech«. Důsledkem změny výše uvedeného § aut. zák. jest odchýlné vymezení článků (statí) podmíněčně co do otisku chráněných. Pod vymezení toto spadají po novele články uveřejněné v novinách i č a s o p i s e c h (před novelou jen v novinách) pokud jsou č a s o v é h o v ý z n a m u a pojednávají o otázkách hospodářských, politických, kulturních a náboženských. Novelovým textem připo-

22a) Pro stav před novelou srovnej Dr. Löwenbach: Gramofonová deska, amplion a rozhlas v Soutěž a tvorba, V, str. 55 a n.; týž: Ještě k otázce amplionových produkcí v Soutěž a tvorba, IX, str. 146 a n.

23) srovnej na př. Willy Hoffmann v článku Funkrecht v Rechtsvergleichendes Handwörterbuch, týž v Das Recht der Musik, Neugebauer: ve Fernmelderecht, str. 709 a n.

24) Löwenbach, Kom., str. 106.

25) Willy Hoffmann: Die Berner Übereinkunft..., str. 146 a n.; Hermann-Otavský v Soutěž a tvorba, I., v článku o římské revisi.

jena dále nová podmínka volnosti otisku, že totiž k němu dochází k výměně názorů. Není tedy dovolen právem autorským otisk článků této skupiny, i když není výslovně zakázán, když se jím nesleduje účel diskuse. Při tom lze přisvědčiti Löwenbachovi,²⁶⁾ že není třeba k splnění této podmínky, aby noviny příp. časopis postavily ihned formou diskuse názor vlastní, nýbrž že stačí, když účel výše uvedený jest z přetisku zřejmý. Volnost otisku rozšířena novelou pak potud, že zahrnuje otisk nejenom v novinách, nýbrž též v časopisech. Při otisku článku ukládá zákon přetiskujícímu povinnost udati z řetelně pramen i původce, tohoto však jen, je-li uveden. Pramenem jest rozuměti noviny nebo časopis, ve kterých jest obsažen otiskovaný článek. V případě tom, že by v novinách příp. časopise tomto byl udán již jiný pramen, bylo by uvést tento. Zvláštní předpis § 24 aut. zák. týká se jenom otiskování článků, nikoliv jiné dispozice jimi. Dovolnost této bylo by výlučně posouditi aplikací §§ 21—23 aut. zák., při čemž pokud jde o citaci, bylo by upozorniti na licenci § 23 č. 2, co do uvedení obsahu na licenci § 23 č. 6. Otiskem článků jest pak rozuměti jen jejich nezměněné sdělení ať v jazyce originálu nebo v překladu. Dále jest upozorniti, že jde jen o články, tedy díla literární, nikoliv jiný obsah novin, příp. časopisů, na př. díla umělecká v novinách či časopisech vytištěná. Pod časopisy jest zahrnouti jenom časopisy periodické, takže nespadají pod tento pojem na př. kalendáře, ročenky a pod. Změny nedošel novelou z roku 1936 3. odst. § 24, pod něž spadájí zprávy, jež kvalifikace děl literárních nevykazují. V odst. 1 a 2 jde proti tomu vesměs o články kvalifikaci tuto vykazující, při čemž chráněné bez výhrad jsou hledíc k výjimečné povaze ochrany podmíněně ohraničeny negativně, vymezením článků podmínečně chráněných, takže výpočet 2. odst. § 24 (nov.) bude považovati za příkladný. Bylo by ještě uvážiti, lze-li novinám a časopisům v uvedeném směru postavit na roveň rozhlas. Odpovídáme negativně, ke kterému názoru nás vede zcela speciální povaha předmětného ustanovení § 24 aut. zákona.

Tím byly by vyčerpány změny zavedené zákonem

²⁶⁾ Nov., 59.

120/1936 Sb. z. a n. co do obsahu subjektivního práva autorského původce díla literárního.

Dále byl novelou rozšířen článkem I. č. 7 (novelové znění § 27) příkladný výpočet výhradných oprávnění původce díla hudebního o oprávnění šířiti dílo jinými technickými prostředky než rozhlasem, článkem I. č. 9 (novelové znění § 31) původce díla umění výtvarných a článkem I. č. 10 (novelové znění § 36) původce díla fotografického o oprávnění šířiti dílo radiem (o němž zde zákon mluví místo o rozhlasu, ježto výraz tento se pro vnímání zrakové nehodí) a jinými technickými prostředky. Doplněními těmito nedostalo se podle našeho názoru subjektivnímu právu autorskému původců děl uměleckých a fotografických rozšíření obsahového (pokud jde o šíření díla umění výtvarných a fotografického radiem srovnej k tomuto tvrzení Löwenbach, v Soutěž a tvorba I, str. 11, týž v Archiv für Funkrecht I, str. 537).

(Pokračování.)

Z P R Á V N Í P R A K S E

Knihovně poznamenaný závazek vlastníka nemovitosti podle § 469 a) obč. zák., že dá vymazati uvolněné zástavní právo (hypotéku), který přechází i na právní nástupce vlastníka nemovitosti, zakládá oprávnění jen pro osobu, vůči níž byl tento závazek převzat, a její právní nástupce, nikoliv i pro jiné knihovně oprávněné osoby.

(Plenární usnesení ze dne 24. dubna 1937, Pres 220/37).

U nejvyššího soudu byla řešena odporujícím si způsobem otázka, platí-li zákaz § 469 a) obč. zák., nakládati hypotékou, poznamenaný v pozemkové knize při hypotéce, jen v poměru smluvních stran a jejich právních nástupců, či platí-li také ve prospěch ostatních následujících knihovních věřitelů.

V rozhodnutí č. 9218, 15.305 Sb. n. s., hájil nejvyšší soud názor prvý, kdežto v rozhodnutí čís. 14.288 Sb. n. s., vyslovil opačný názor.

První prezident nejvyššího soudu přikázal podle § 12 odst. 2., zákona ze dne 16. dubna 1919 čís. 216 Sb. z. a n., řešení této otázky zesílenému senátu, který se usnel na právní větě v čele uvedené.

Důvod y: Předpis § 469 a) obč. zák., je III. částí dílčí novely k občanskému zákonu (§ 34) a navazuje na předchozí § 469 obč. zák., v němž v poslední větě zákon připustil, že vlastník statku

Novela k československému zákonu o právu autorském z roku 1926.

Dr. Josef Pražák.

(Dokončení.)

Dále povšimněme si novelou z r. 1936, článkem I, č. 2, připojeného § 16 a), který jest nadepsán »Rozšiřování díla rozhlasem (radiem)«.

Pokud jde o redakční historii tohoto paragrafu, stal se jeho východiskem 2. odst. čl. 11 bis) RKB²⁷⁾, jenž zůstavil právním řádům jednotlivých unijních států »de régler les conditions d'exercice du droit exclusif d'autoriser la communication des oeuvres par la radiofusion«, vymeziv současně dalším svým textem hranice volnosti, pokud jde o stanovení těchto podmínek, a to tak, že nemají se nikterak dotknouti

1. původcova »droit moral«,
2. práva, které má původce na přiměřenou odměnu a jejího ustanovení příslušným úřadem (l'autorité compétente), pokud není o ní dohody po dobrém.

Kromě toho bylo cit. odst. článku 11 bis) RKB ustanoveno, že »ces conditions n'auront qu'un effet strictement limité au pays, qui les aurait établies«. Ustanovení toto posléz uvedené, nijak šťastně formulované²⁸⁾, bude vykládati dle Neugebauer²⁹⁾ v tom smyslu, že »kein Staat sich auf die Einschränkung eines anderen Landes berufen kann.«³⁰⁾

²⁷⁾ O něm, zejména též pokud jde o bohatou redakční historii: Hoffmann: Die Berner Übereinkunft, str. 176 a n., Hermann-Otavský: Římská revise... v Soutěž a tvorba I, str. 150 a n., Neugebauer ve Fernmelderecht und Rundfunkrecht, str. 868 a n., týž v článku Der Rundfunk an der Romkonferenz v Archiv für Funkrecht, 1928, str. 295 a n., Hoffmann: Die gesetzliche Lizenz für die Rundfunk-Sendegesellschaften v Archiv für Funkrecht, 1929, str. 247, a j.

²⁸⁾ Goldbaum: Berner Übereinkunft, str. 3 a 68.

²⁹⁾ Fernmelderecht, str. 874, Archiv für Funkrecht, 1928, str. 305.

³⁰⁾ Jiného mínění, podle našeho názoru nesprávného, byl Hoffmann v Archiv für Funkrecht, 1929, str. 258, jenž vykládal cit. ustanovení tak, že unijní stát smí zavést »podmínky výkonu« jen pro

Československá republika byla jedním z prvních států³¹⁾, jež paragrafem 16 a) použila delegace citovaného ustanovení RKB. Znění tohoto paragrafu³²⁾ souhlasí celkem s návrhem, vypracovaným komisí zřízenou československou odbočkou Mezinárodního sdružení literárního a uměleckého,³³⁾ který byl dr. Löwenbachem sdělen též v jeho referátu³⁴⁾ Třetímu sjezdu československých právníků v Bratislavě, jenž se ve své II. sekci otázkou ochrany autora v oboru radioffuse zabýval a resolucí k 2. otázce uvedené sekce doporučil zavedení rozhlasové licence slovy: »aby vysílacím společností, které jsou pod zvláštním dohledem státu, byla v zájmu obecném zabezpečena činnost rozhlasu za náležitého šetření hmotných i nehmotných zájmů autorských«. ³⁵⁾ Stanovisko organizací původců se průběhem doby měnilo.³⁶⁾ Celkem jest však možno říci, že bylo z d r ž e n l i v é, zejména z důvodu obavy, aby předpis tento, chránící zájmy veřejnosti (konsumentů duševních děl při jejich sdělování rozhlasem), nestal se vzorem také pro jiné zásahy do právní volnosti původce disponovati co do sdělování výsledkem tvůrčí činnosti.

Prvým a druhým odstavcem § 16 a) byla normována p o v i n n o s t původce, příp., došlo-li ku převodu, jeho nástupce ve výlučné oprávnění šířiti dílo radiem uděliti s v o l e n í k šíření díla (literárního, uměleckého, fotografického) rozhlasem (radiem), jsou-li splněny podmínky níže uvedené:

1. že jde o rozhlasovou společnost provozovanou státem

díla s v ý c h státních příslušníků. Nověji přiklonil se však více k Neugebauerovi v Berner Übereinkunft, str. 186 dole.

³¹⁾ Před ní Norsko (aut. zák. čl. 9, č. 4 — Archiv für Funkrecht, 1930, str. 580), Nový Zéland (zákon z 9. X. 1928 — Archiv für Funkrecht, 1929, str. 442) a Itálie (zákon ze 14. VI. 1928 — Archiv für Funkrecht, 1928, str. 399), s významnými rozdíly jak navzájem, tak proti § 16 a) československé novely z r. 1936. Jiné povahy jsou nucené licence zavedené v Německu (Musikaufführungsgesetz z r. 1933, § 4), Kanadě (zákon z 11. VI. 1931, čl. 10 — Droit d'auteur, 1932, str. 25) a Holandsku (z 11. II. 1932, čl. 30 a) — Droit d'auteur, 1933, str. 110) proti zhodnocujícím společnostem autorským. Dobré srovnání všech těchto ustanovení podává Dawid: Der Rundfunk und das Urheberrecht, str. 38 a n.

³²⁾ Srovnej k tomu návrh Hoffmannův v Archiv für Funkrecht, 1929, str. 261, pro právo říšskoněmecké, nevykazující ve srovnání s § 16 a) ve svých odst. 1—3 významnějších odchylek.

³³⁾ Za účasti prof. dr. Karla Hermanna-Otavského.

³⁴⁾ Str. 8.

³⁵⁾ Všehrd, XII, str. 53.

³⁶⁾ Blíže Löwenbach, Nov., str. 29.

nebo za dozoru a účasti státu tuzemskými společnostmi;

2. že společnost tato o svolení oprávněného požádá, nabídnoucí přiměřenou odměnu;
3. že jde o dílo, které bylo již celé vydáno;
4. že odepření svolení není odůvodněno povahou díla nebo nemajetkovými zájmy původskými.

K tomu bychom ještě uvedli:

ad 1. § 16 a) mluví všeobecně o státu; lze však zajisté pod výraz tento zahrnouti pouze Československou republiku. Kvalifikační znaky v zákoně uvedené musí míti společnost, která šíří dílo rozhlasem, obstarává tedy vysílané programy, nikoliv příp. společnost jiná, která by se zabývala zřizováním a udržováním technických zařízení rozhlasových, na př.: vysílacích stanic nebo studií (po stránce technické). *Radijournal* lze subsumovati pod tuzemskou společnost, provozovanou za dozoru a účasti státu. Dozor státu jest vykonáván tak, že tento jmenuje podle společenské smlouvy ze 4. července 1925 čtyři jednatele ze sedmi (§ 9) a dva členy dozorčí rady ze čtyř (§ 11). V této souvislosti bylo by též uvéstí poradní sbor programový, jehož předsedou jest zástupce ministerstva školství a národní osvěty, jenž v této funkci jest oprávněn účastniti se s hlasem poradním schůzí jednateleckého sboru. Účast státu jest dána tím, že podle § 6 cit. smlouvy participuje (státním podnikem Československá pošta) na kmenovém kapitálu 1,000.000 Kč vkladem 510.000 Kč.

ad 2. Löwenbach³⁷⁾ mluví o zabezpečení odměny, domníváme se však, že nelze požadavek tento ze zákona vyvoditi a také při pravidelné finanční síle v úvahu přicházejících společností (účast státu) nejeví se takové úsilí ani potřebným. Přiměřenost odměny posoudí v případě sporu soud, zjednav si příp. pro toto své rozhodnutí premisy posudkem znaleckým (znaleckého sboru).

ad 3. Dílo musí býti vydáno celé (na př. všechna pokračování). Vydání nelze stavěti na roveň jinaké vyjití díla (§ 8, odst. 2 aut. zák.), na př. pouhé oprávněné veřejné provozování díla hudebního nebo divadelního.

³⁷⁾ Nov., str. 25.

ad 4. Oprávněně bude moci býti zejména odepřen souhlas co do díla, jež se k rozhlasovému šíření nehodí; zde jde tedy o znak objektivní. Z důvodů subjektivních lze odepření souhlasu odůvodniti pouze zájmy nehmotnými; nelze proti tomu přihlížeti k hmotným zájmům, jež má oprávněný na tom, aby dílo nebylo vysíláno.

Jde tedy podle cit. odstavců § 16 a) nov. aut. o povinnost ke svolení, tedy projev u vůle. Podle toho bude formulovati totiž petit žaloby, nebyl-li souhlas dán dobrovolně, a to: žalovaný jest povinen svoliti... Svolení bude pak pokládati dle § 367 ex. ř. za dané okamžikem pravoplatnosti rozsudku, povinnost k němu vyslovujícího. Pak bude moci teprve rozhlasová společnost, ve sporu zvítězivší, dovoleně předmětné dílo rozhlasem šířiti.

Projev souhlasu, ke kterému jest původce příp. jeho právní nástupce povinen, jest právně akceptací oferty rozhlasové společnosti na uzavření licenční smlouvy.

Bude-li společnost žádati za svolení k opětovanému vysílání díla, bude důvodnost částečného odepření, dojde-li k němu, posouditi s hlediska uvedeného výše ad 4.

Původce příp. jeho nástupce v oprávnění šířiti dílo rozhlasem není povinen udělití svolení k rozhlasové úpravě díla, byť žádala za ně rozhlasová společnost, vyhovující znakům v zákoně uvedeným a nebylo by pro odepření souhlasu žádného z důvodů v § 16 a) uvedených.

§ 16 a) stanoví dále v 1. odst. in fine, že »ustanovení § 11, odst. 3. platí i tu«. Ukládá tedy při hudebním díle s textem povinnost ke svolení za podmínek výše uvedených tomu, komu přísluší výlučné oprávnění k rozhlasovému šíření pokud jde o hudební část díla.

Konečně 3. odst. § 16 a) má ustanovení, že »předpisu § 30 jest tu užití obdobně též na díla literární, na díla umění výtvarných a na díla fotografická«. To znamená, že v případě neoprávněného šíření díla rozhlasem společností rozhlasovou dle odst. 1 téhož § nastupuje nárok na zapravení přiměřeného provozovacího honoráře na místo nároku na náhradu škody a na vydání obohacení také pokud jde o díla literární, umění výtvarného a fotografická, pokud jest arcit' původce, příp. jeho nástupce členem tuzemského sdružení,

zabývajícího se vybíráním provozovacích honorářů. Výše odměny bude dle 2. odst. dovolaného § stanovena v případě sporu v první řadě dle sazby kolektivní smlouvy, kdyby nebylo jí, dle honorářové sazby sdružení, schválené ministerstvem školství a národní osvěty, a kdyby nebylo ani té, rozhodne o výši odměny soud. Pro tyto spory o výši honoráře právě uvedené jakož i pro případy, kde jest předmětem sporu výše odměny, poněvadž nebyla v uzavřené licenční smlouvě co do výše ujednána, jest stanovena 3. odstavcem § 16 a) příslušnost věcně příslušného obchodního soudu v Praze. Na jiné spory než o výši honoráře, zejména také, kde bude se touto zabývati soud jen jako otázkou p ř e d b ě ž n o u, nelze toto zvláštní ustanovení podle našeho názoru použiti.

Dále byl novelou, článkem I č. 3, § 18, nadepsaný »Převod díla do vlastnictví« doplněn třetím odstavcem, k jehož připojení došlo na přání vyslovená z řad výtvarných umělců, zejména architektů,³⁸⁾ aby bylo tímto ustanovením čeleno zejména podmínce, obvyklé při veřejných soutěžích, že udělivší cenu nabývá tím nejenom vlastnictví »odměněného« plánu (hmotného substrátu), nýbrž též (derivativně) autorské právo k němu s oprávněním změny, podmínce, jež byla pro účastníky soutěží velmi tíživou, a to jak pro jejich zájmy nehmotné, tak také hmotné.

3. odst. § 18 stanoví zvláštní podmínku platnosti smluv převádějících na vlastníka plánu nebo náčrtku díla umění stavitelského nebo plánu regulačního, a jen na toho, původské oprávnění ku provedení tohoto díla nebo jeho části nebo k jakémukoliv napodobení, rozmnožení nebo zpracování plánu neb náčrtku, jakož i smluv licenčních kontrahovaných s vlastníkem uvedeného hmotného substrátu a výše vypočtených oprávnění se týkajících, totiž, že byla smluvena za převod příp. propůjčení licence buď zvláštní přiměřená odměna nebo bezplatnost.

Požadavkem zvláštní odměny není rozuměti, že musí býti za každé převedené příp. propůjčené z oprávnění vypočtených v § 18, odst. 3 smluvena odměna samostatná, nýbrž jen tak, že nesmí býti stanovena smlouvou úhrnná odměna

³⁸⁾ Bližší uvádí Löwenbach, Nov., str. 41, dále srovnej vládní důvodovou zprávu, str. 9.

za převod některého či více z uvedených oprávnění příp. propůjčení autorskoprávní licence co do těchto oprávnění a za převod vlastnického práva k hmotnému substrátu. Při měřenost odměny bude posouditi s přihlédnutím ke všem okolnostem konkrétního případu.

Neplatnost dle § 18, odst. 3 jest neplatností absolutní.³⁹⁾ Při řešení otázky, byla-li smluvna bezplatnost, bude postupovati bedlivě, aby nezůstalo pod touto rouškou utajeno obcházení 1. věty cit. předpisu.

Byla-li smluvna bezplatnost převodu příp. propůjčení licence, jde o smlouvu darovací, při níž musí býti zachována forma notářského spisu.⁴⁰⁾

Poslední změna novelou, článkem I č. 8, zavedená jest vsunutí nového § 30 a), nadepsaného »Výkon práv odborným sdružením«, ke kterému předpisu došlo na podnět Ochranného sdružení autorského.⁴¹⁾

Prvým odstavcem § 30 a) zmocňuje se ministerstvo školství a národní osvěty zavést, uzná-li toho potřebu, teritoriální výlučnost tuzemského odborného sdružení, vyhovujícího zákonné kvalifikaci, totiž že

1. se zabývá vybíráním provozovacích honorářů,
2. svou vážností a činností zaručuje náležitou ochranu příslušných zájmů,

v maximálním (srovnej odst. 2) rozsahu tamtéž vymezeném, zejména tedy jen pokud jde o díla hudební.

Ministerstvo školství a národní osvěty použilo již této zákonné delegace a přiznalo svým rozhodnutím z 10. září 1936 čís. 98.375/36-V-2 teritoriální výlučnost v nejvyšším podle zákona přípustném rozsahu, pokud jde o veškerá oprávnění v něm vypočtená, Ochrannému sdružení autorskému. Výlučnost tato netýká se podle 4. odst. § 30 a) případů, kdy svolení dává sám původce nebo jeho dědic, a to zajisté jen po právu.

3. odst. § 30 a) obsahuje delegaci pro vládní nařízení

³⁹⁾ Shodně: Löwenbach, Nov., str. 45.

⁴⁰⁾ Gellner: Právo československé, III, str. 198.

⁴¹⁾ V bližším poukazuji na své chystané pojednání o Ochranném sdružení autorském.

k provedení 1. odst. téhož paragrafu. Jeho obsah jest uveden jen p ř í k l a d m o.

Nájemní řízení v osnově čsl. civ. řádu soudního.

Dr. Jiří C e r m a n.

I. Odchylyky nájemního řízení od pravidelného řízení před okresními soudy, kam věci ty *ratione causae* výhradně přísluší, jsou diktovány potřebou ještě rychlejšího spádu řízení, než mají vykazovati spory ostatní. To plyne již ze zkrácených lhůt, ze soustředovací zásady v příčině námitek proti výpovědi, jest dáno požadavky praktického života a stále se zdůrazňuje jak v nauce, tak i ministerstvem spravedlnosti (ve výnosech o t. zv. typických vadách). Jest tedy potřebí, aby ti, jimž náleží se věcmi takovými zabývati, především soudcové, zejména prvé stolice, se přesně seznámili s předpisy o řízení tom.

Jak správně vystihl Dr. Hrdlička ve svém výtečném komentáři »Nájemní řízení podle civ. řádu soud.« (vydáno Kompasem r. 1936), teprve pronikavým odbouráním ochrany nájemníků v posledních letech přicházejí předpisy ty častěji k účinnosti. Potřebě znalosti dnes platného práva v tom směru, pokud snad právě z uvedeného tam důvodu není zrovna nejdůkladnější, poslouží dokonale zmíněný spis.

Novelisace procesního práva byla snad na čas odsunuta, ale má se nám jí dostati v příštím, jubilejním roce. *Vacatio legis* má býti dle čl. I. uvozovacího zákona nejméně jedno-roční. Protože pak v zásadě jest základem osnovy platné procesní právo, bude tu snad doba k studiu odchylek dostatečná. Leč současně má dojíti k vydání nového zákona občanského, jenž bude se nepoměrně více lišiti od dnešního práva a jimž se budou zabývati tytéž osoby, soudcové civilní. Konečně ona mnohde doslovná shoda osnovy civilního soudního řádu s dosavadním svede mnohého snadno, aby se spoléhal, že dosavadní běžný mu předpis platí i nadále. Proto bude se doporučovati vyznačiti si změny v zákoníku a pokud možno i v paměti, a to zejména v nájemním řízení už pro onen rychlejší spád, při němž nenajde se někdy při nejlepší vůli